

Kolozsváron ma is számon tartanak egy Kétvízköz nevű városrészt, helyesebben városrészcscskét. Ezt keletről a stadion, nyugatról az egyetemi sportpark és a Villamosművek utca határolja, amelynek csak az én életemben és tudatomban a következő nevei voltak: Mihály (király) park, Victor Babeş (mindközönségesen), Babeş-park, mostanság pedig Iuliu Hațieganu park. (Gondolom, valahol készül már a következő is.) A Kétvízköz délről a Malomárok keríti, északról meg a Kis-Szamos, karakteres szögeleti pontja a Garibaldi-híd, amelynek elődje egy kis, vas aljzatú, ámde faburkolatú hidacska volt még a hatvanas évek elején. Sietek leszögezni, hogy ez a Kétvízköz csak nyugati végső maradéka az egykori hasonló nevű kolozsvári fertálynak, amely az óváros nyugati részével volt határos. Ennek a mai Kétvízköznek is két része alakult ki a hatvanas évek elején, amikor használatba adták azt a mindösszesen hét tömbházat, amelyet a szocialista értelmiség számára építettek. Többségében fiatal magyar családokat költöztettek ide, és a gyerekek zsvivaja nemsokára felverte a tömbházak közét. Néha még a gondosan ápolott virágágyások közé is jutott belőlük, ugyanis a tömbházak bejáratai akkurátusan kiképzett, homokkal és finom folyami kavicsal felszórt kis sétányocskákban folytatódott, amelyek a Szamos-partra vezettek ki. Ha a gyerkőcök a mindig rendezett és frissen nyírt gyepré tévedtek, akkor máris megszólalt a síp, és érkezett a már idősödő őr a pálcájával. Micsoda idők, közterületi őr a Kétvízközben! Akkoriban már leaszfaltozták a Szamos melletti utat, és a 12-es autóbusz egészen a frissen felavatott Sportcsamokig ért el, amelynek a teteje viszont éppen az átadását követően egy szép éjszakán hatalmas csattanással összeduadt, így azonban mégsem esett a Ion Gheorghe Maurer miniszterelnök és az őt kísérő küldöttség nyakába. A Szamoson létrehozott tavon pedig kajakok és kenek száguldoztak, merthogy működtek már a Garibaldi híd alá installált zsilipek. (Ion Gheorghe Maurer negyedik kormányában a minisztertanács egyik alelnöke Fazekas János volt, a könnyűipari miniszter Szenkovits Sándor, a belkereskedelmi miniszter pedig Levente Mihály. A helyi adminisztráció problémájával foglalkozó bizottság élére Gere Mihály került – tulajdonképpen ő irányítja a közigazgatási reformot. Egy plusz három magyar ember, éppen, mint manapság.) Ezt a Kétvízközt a született kétvízköziek soha nem tekintették a negyedhez tartozónak, Új utcának hívták, szemben a régi negyedet szabályosan tagoló régi utcákkal: a Görbe, Fűzfa, Szitakötő, Kisgereblye és Nagygereblye utcákkal, amelyeket egy kátrányolajtól bűzlő használt vasúti kerítés átültetésével le is választottak a tömbházak térségétől. A régi Kétvízköz utcácskáiba az új negyed lakói csak akkor léptek be, ha vásárolni indultak az egyetlen vegyes üzletbe, amely a Malomárokra nézett. Szorgosan levagdalt jegyeik ellenében megkapták a napi kimondhatatlanul finom félbarna-kenyér adagjukat, amelyhez esetleg egy kis vaját és akkoriban még egészen finom parizert is vásárolhattak. A gyerekek azonban nem nagyon merészkedtek be az utcácskába, különösen a Görbe utcába. Először is a rettenetes bűz miatt, amely a kapualjak (ha voltak ilyenek) alól szivárgott az utcácska közepére, s amely már leiszapolódott (ettől volt olyan gyomorfordító). Másfelől ebben az utcában inkább cigányok laktak, és a csapatokba verődött, cafatos ruhákban járó gyerekek csak arra vártak, hogy az új negyedieket széttépjék. Olyan fürgetegesen támadtak, hogy mire az újak észrevették volna, lepofozva és lerúgva forgolódtak a földön, majd miután a zsebeikből minden eltűnt, vánszoroghattak haza, ha tudtak. A Fűzfa és a Szitakötő utcákban már sokkal megállapodottabb emberek laktak, magyar kistisztviselők, kézművesek és zenész cigányok. (A titkos emlékezet szerint itt voltak a város legelesettebb-legrosszabb hírű bordélyházai is, ami még inkább fokozta a hátsó utcácskák talányát.) Amikor vasárnap reggelre virradóra megálltak a teherautók a hazatérő tökrészeg zenészekkel, letaszították őket és zeneszerszámaikat a platóról, a kis utcácskákból pedig hess! – előrepültek az asszonyok lobogó kendőikkel, összemarkolták, ami hegedű, brácsa, harmonika és nagybögő a földön hevert, kikapdoválták a férjek, fiak és szeretők zsebeiből a pénztárcákat és huss!, ahogyan jöttek, vissza is hussantak a rövid utcácskában meghúzódó apró házacskába, vagy inkább vityillókba, ahova soha belátásunk nem lehetett. De a Görbe utcában lakott az akkori Kolozsvárnak messze egyik legszebb lánya, a klasszikus arcélű, azóta sem látott barnás-szőkés hajú M. M., a régi idők Gloria Swansonjára emlékeztető frufruival. Egyszóval szabályos gettóba szaladtak vissza ezek az asszonyok. A vastag kerítésdeszkákba aztán mindkét oldalról lyukakat fúrogattak valakik, ámde folyamatosan le is fedték azokat, szabályos kis bádognégyzeteket szegelt rájuk mindig másvalaki, akit vagy akiket azonban látni soha nem lehetett.

A tömbház előtti kis téren már gyülekeztek a gyerekek. Négyen voltak, az egyikük hóna alatt a labda, a másik a besenyő harci színével (fekete, zöld, sárga –) pompázó zászlót, a harmadik kis bádogdobot szorongatott. – Péter, Gyuszgyusz... gyertek le! – harsant fel nemsokára kórusban. Két szösze fej jelent meg a negyedik emeleti ablakban. – Nem mehetünk, mert egyedül vagyunk! – kiabálta egyikük. – Gyertek le, mert szorolni fogtok! – harsant fel a vezérhang a tömbház elől. De nem kellett kétszer mondani: a csapat két legkisebb tagja nemsokára megérkezett. Péterke kapott egy döngőt a fejére, megbicsaklott és összeszorította a száját, de nem szólalt meg, csak védekezve felemelte a kezét. A kisebbik előrelódult a seggbe rúgástól, és elkezdett síni, amiért még egy ökölcsapást is kapott a szája szegletére, azzal a felszólítással, hogy fogja be a száját, mert még kap. Ezzel a kis csapat alakzatba rendeződött, és elindult a Szamos-part irányába. Ekkor két kislány lódult el a tömbház oldalától, észrevétlenül a fiúk nyomába szegődtek. Mire észrevették volna őket, már ott is lógtak kézfogsnyil távolságban. Ekkor egyikük hátrafordult és jelentette, hogy ott vannak a lányok. Felharsant a kórus: – Mars haza! De a lányok nem nagyon akartak engedelmeskedni, a magasabbik abban reménykedett, hogy a bátyja – szintén csapattag – majd nagy kegyesen megengedi, hogy aznap is velük tarthassanak. De aznap valahogyan nem mutattak könyörületet, és ez talán jó is volt így. Békésen vonultak a zabérlelő júniusi verőfényben, immár a Szamos-partot szegélyező rózsaaágyás mentén, amely a Magyar Színházról a Babeş-parkig szegélyezte a folyópartot. Akkor Gézgéz felkiáltott: – Deszka jönnek!

És valóban, a vízen lassan ringtak a jól látható palaréteg fölött az uszadékfák. Hatalmas kincs. Meg kell szerezni. Ezért hát leszaladtak a partra, és kézzel-lábbal igyekeztek a közeledő deszkákat kihalászni. Egyet sikerült is elkapni, kihúzták, háromméteres szép szál darab volt. A két legnagyobb fiú ügyel-bajjal a hóna alá vette a szép, ámde kissé szálkás deszkaszálat, és elindultak a víz melletti keskeny ösvényen. Ekkor a fölöttük levő gyeper oldalán egy nagyobb csapat fiú tűnt fel. Fenyegető árnyaik megállásra készítették a deszkát cipelő kis alakulatot. – Ki a zsebekkel! – hangzott a fenyegető kiáltás. A deszka leesett, a megszeppent fiúk elkezdték kifordítani a zsebeiket, de nem nagyon volt azokban semmi, legfeljebb egy kenyérvég és néhány pénzdarab (ötbanisok). A szabályos szűrőn feltartóztatott és a motozáson átesett kamaszokat egy-egy iszonyatos pofon és seggbe rúgás kíséretében elbocsátották. (Azóta tudjuk, hogy mekkorát lehet a szandál csatos felével rúgni az ember combján. De megúsztuk az orgonafa parittyánk és egy zacskó cukorka elvesztésével. Csodálatosképpen csak az kellett nekik, ami a zsebekben volt: labda, zászló és dob nem.) Valaki azonban fennmaradt a szűrőn: Gézgéz. A társaság legverekezőbb szelleme a rá jellemző módon dacosan leszegette a fejét, és nem mozdult: – Na, mi van, te fasz!?! – szólalt meg az egyik suhanc rossz magyarsággal, aztán már érkezett is az irritatos pofon. Gézgéz

bokszoló védőállásba helyezkedett, de nem volt könyörület, felkapták a levegőbe, kifordították a zsebét is ugyanazzal a mozdulattal. És mi volt benne? Egy csodálatos, rekesz-tűzzománc karkötő, nyilván az egyik nővééré. – Hűha! – csodálkozott el a nagyobbik csoport vezetője –, ez igen –, és alamuszi, kaján mosoly húzódott széjjel a görbe arcán. Fel is csatolta a karkötőt. Villogtatta a napfényben a zöld és a rubin árnyalatokat – ez igen! És attól kezdve mindenki attól szűkölt, hogy mit kaphat majd Géza odahaza a nővéreitől. De ezzel nem úszta meg: még mindenki ütött és rúgott rajta egyet az útonálló csapatból. Végre eltakarodtak, a viharvert kis különítmény sárosan, csapzottan, megrendülve küszött kifelé a meredek oldalon visszafelé. A deszka is beleesett a vízbe, így bandukoltak tovább egy ideig. – Gyávák! – szólalt meg Gézgéz hamarosan, és nekiesett a mellette álló nagyobbik kamasznak. Ütötte, fojtogatta – a mindennapi jelenet következett –, az meg kivédte, és nemsokára neki sikerült a hónalja alá szorítani a másik fejét. Teljes erejével tartotta. – Hagyjátok már abba! – szólalt meg a csapat bölcse, Zolzol, mint mindig, a mindennapos eseményben –, nem látjátok, hogy semmi esélyünk sem volt? Hogy túlerő volt?

Ebben megnyugodtak, lassan elvált egymástól a két nagykamasz. Békésen folytatták útjukat a park melletti sétányon, imádott helyük, a grund felé. A grund egy elhagyatott terület volt, amelyen valaha kavicsot és homokot bányászhattak, és a helyükön megmaradt gödrökben felgyülemlett víz kis tóvá alakult. Fürödni azonban nem lehetett benne, mert tele volt békaivadékkal, békákkal, békanyállal és mindenféle gízgazzal. A markológépek alaposan összetörték a békés partot, mert a növényzet aztán olyanféle is lett, ami az ilyen beavatkozás után nő: csattanó maszlag, nadragulya, bojtortján és martilapu, mindenféle növedék. Ahogy közeledtek, lassan poroszkálva, úgy hallgatott el a kezdetben iszonyatos békabrekegés, majd hirtelen – mihelyst az első árnyék rákúszott a tavacska vizére – egy csapásra, mintha elvágta volna, elhalt minden hang. A víz felszínén, a lapulevelek mellett ravaszul megbújva mozdulatlanul ott lebegtek a békák. Mintha sejtették volna, hogy megint mi következik. A Szamos felé magasodó falszerű rész egyik rejtkehelyén íjak és nyilak, bádoghegyű lándzsák és parittyák lapultak. Miután kifejtették őket a rejtő, fakult zsákvászon alól, a fiúk felsorakoztak a víz partján. Aznap vérszomjas hangulatban volt mindenki, vért kívántak látni ők is, esetünkben békavért. A szokásos csatarend felállítása következett: a kisebbek parittyával, a nagyobbak ez alkalommal lándzsával dolgozták meg a békák honát. Kevés sikerrel, a békabőrbe nem nagyon akad be semmi. Hogy miért kellett szegény békákat ilyen vérszomjasan üldözni, vadászni? Hát azért, mert a kis csapat régi kis terve az volt, hogy a békák kiirtásával és a moszatok kihalásával saját fürdőtavat hoznak létre elfoglalt területükön.

– Pétpét – éri el a magasabb kamaszt hirtelen a kiáltás –, ott van előtted a békakirály, kapd el, kapd el!

Céloz is, de abban a pillanatban, amikor elhussan a lándzsája, a király is mozdul, és csúf, hüllőszerű feje végképp eltűnik a felkavart vízben. És oly nehéz egy vízbe esett lándzsát a magas partról kihalászni! A következő félórát ezzel töltik, mert a fegyvereket maradéktalanul vissza kell tározni a helyükre. De ő, jaj, nyúlkálás közben Péterke megint beleesett a vízbe, nyűszít, sírdogál, kapaszkodik. Ez alkalommal utánamennek, lovagiasan kihúzzák, szárogatják, a béke és a szeretet szelleme délutánra felülkerekedett. Nemsokára megint ott látjuk őket visszafelé ballagni az allén, a nap egyik szokásos programpontja azonban még hátravan. A Mihály-parkban van egy gyönyörűsége körönd, amelyen egy kis fakápolna magasodik. Magasba nyúló faszindelyes tornyát alaposan meglyuggatták a zöld harkályok. Fel lehet mászni a körönd hátsó falára és beleskelődni, odabent nincs más, mint egy poros oltár, és a földön is évtizedes por. Mihály király látogatása óta nem nyitották ki. Ott látjuk őket most ácsingózni, majd befelé leselkedni a közelgő alkonyatban, 1967. június 17-én 5 órakor. Egyet kattant a mi Kolozsvárunk órája.

Kategória: vers, próza
Denumire autor: Egyed Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat